THE JEWISH JOURNAL.
דער אידישער ژורנאל
H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper In The Province of Ontario
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING Co. Ltd.
251—253 Queen Street West Telephone Adelaide 3507
Subscription Rates $6 PER YEAR, $3.50 SIX MONTHS
Single Copy — 3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O. Toronto Ont.
January 22nd 1913

פרעמיער קינג'ס טעות

פאר דער לעצטער צייט, זיים די ארבייטסלאזיגקייט אין לאנד אין גרויס, האלט זיך די פעדעראלע רעגיערונג ביי איין טאקטיק, אפצוזאגען וועלכע עס איז חילף די ארבייטסלאזע, האלטענדיג זיך ביים פרינציפ אז חילף פאר די ארבייטסלאזע, איז א זאך וואס איז לאקאל, אין די פעדעראלע רעגיערונג האט מיט דעם גאר ניט צו טאן.

סיי דער מארש פון די ארבייטסלאזע, וועלכע האבען זיך אמאהל אוועקבעלאזט צופיס קיין אטאווא סיי די פארשידענע דעפּוטאציעס, האבען ניט געהאט קיין איינפלוס אויפ'ן פרעמיער. צו בייטען זיין שטע־לונג, אין ערשט סוף וואך (דאנערשטאג), ווען דער פרעמיער האט אויפ־געגומען א דעפּוטאציע פונ'ם אטאווער „סיטי קאונסיל", און „עלייד פרייזדס און לייבאר קאונסיל", האט דער פרעמיער ווידער קלאהר גע־מאכט זיין שטעלונג. אז פון דער פעדעראלער רעגיערונגס־קאסע קענען ניט געגעבן ווערען קיין פאנדען פאר חילף, און אז קאנסטיטוציאנעל זע־נען פאר אזא חילף פאראנטוואורטליך די מוניציפאליטעטען און פראווינ־ציעלע רעגיערונגען.

ניט אריינגעהענדיג אין דער געזעצליכקייט פון דער זאך, איז אבער קלאהר, אז פרעמיער קינג'ס שטעלונג אין דער הינזיכט איז א גרויסער טעות. וואס פארשאפט ניט וועניג מענשליכע ליידען. ווען די פעדעראלע רעגיערונג זאלט אריינגעציהן אהר גרייטקייט צו העלפען, וואלטען זיך אויך די מוניציפאליטעטען און די פראווינציעלע רעגיערונ־גען אנדעלייש באוויזען צו דער זאך, און מאנכע ארבייטסלאזע וואלטען ווערינגסטענס געקענט פארדיענען פאר'ן ניטווענדיגסטען. יעצט אבער ווען די פעדעראלע רעגיערונג טיט גאר ניט, קענען אויך די אנדערע אפ־קומען מיט תירוצים.

און דאס גיט דערווייל א געלעגענהייט די קאמוניסטען צו באפען פיש אין מזעגע וואסער.

עס איז שוין אפען געמאכט געווארען די באשולדיגונג פון די אר־בייטסלאזע גיפא. אז צווישען זייערע רייהען האבען זיך אריינגעכאפט די מאסקייער אגענטען, וועלכע זוכען צו שלאגען קאפיטאל פאר זייער קלייזעל. צו הונגערניג אין ליידענדע קען שטענדיג גיכער אפלירען א פוסטע פראזע, און דאס זוכען צו טאן די קאמוניסטען.

פרעמיער קינג'ס איינגעשפארטקייט אין אפזאגען חילף די אר־בייטסלאזע איז דארום א טאפעלטער טעות. אי עס ווערט דערווייל גאר ניט געטאן פאר די ארבייטסלאזע, אין אי עס גיט א געלעגענהייט די קאמוניסטישע אגענטען אנצוזעהן מיט זייער צושטערונגס־ארבייט, מיט כאפען פיש פאר זיך. א זאך וואס העלפט אבער גאנץ גאנץ וועניג די ארבייטס־לאזע גופא.

קיינער וועט נישט וויינען

ס'איז נאר־וואס אנטערגעגאנגען די וועכענטליכע ענגלישע צייט־טונג „דזשעק קאנאק", וועלכע איז ערשיענען אין אינזער שטאדט אינ'ם משך פון שעהנע עטליכע יאהר. מיט א וואך צוריק איז דער רעדאקטאר פון יענער צייטונג פארשיקט געווארען אין תפיסה פאר אנגריפען דעם כבוד פון דער גרעטצליכער מאכט. די קאמפאניע איז שטראפירט גע־ווארען מיט טויזענט דאלאר, און זי האט נישט געקאנט אריבערטראגען די פינאנציעלע שווערינקייטען אין האס צוזאמענגעבראכען.

„דזשעק קאנאק" איז געווען איינע פון די בילינסטע אין גיפּטיג־סטע פולווער־בלעטלאך אויפ'ן אמעריקאנישען קאנטינענט. הינטער די קוילסען פונ'ם דאזיגען בלעטעל האבען זיך באהאלטען אלע שווארצע כחות, אלע רעאקציאנערע און מענשען־פרעסערישע עלעמענטען פון דער קאנאדער עפענטליכקייט. „דזשעק קאנאק" האט נישט נאר פארפאלגט אידען, נאר ער האט שטענדיג געגאסען שוועבעל און פעך אויף די קעפ פון אויסלענדער און ראדיקאלען. דאס בלעטעל האט נישט דערכגעלאזט זען קיין געלעגענהייט ניט צו אטאקירען די אייסלענדישע עלעמענטען. די שרייבער פונ'ם „דזשעק קאנאק" פלעגען גארניט מיעד ווערען פרעי סענדיג ראדיקאלען און אידען.

די העכסטע מדרגה פון הפקרות אין רעאקציאנערישקייט האט אבער דאס בלעטעל דערגרייכט אין צייט פון דער גרויסער מלחמה. זי פלעגט הצעגן אין שפריצען מיט סם און גאל אויף אלע ראדיקאלען, און זי האט דעם מאמעריאל אין די פאקטען אזוי פארקריפּעלט אין פלעגט עס אזוי צוזאמענדרעהען, אז עס פלעגט פשוט גרוילען. אין „דזשעק קאנאק" פלעגען זיך דרוקען הצעערישע קארטונס און בילדער, וואס פלעגען אויף־רייצען אין אמעריקאנישע ליידענשאפטען פון די קאנאדער אין פלעגען אויפ־רייצען א ראסע קעגען א ראסע, און אלע וועגען האבען געפיהרט צו אייך אין־איינצינגען פונקט: צו ארויסרופען א פארביטערטע און איפהצעצנדיגע שטימונג קעגען אלין וואס טראגט אויף זיך א פרייהייטליכען און פרא־גרעסיוען שטעמפעל.

די חוצפה און די גיפּטיגע מעשים פונ'ם „דזשעק קאנאק" האט מיט עטליכע יאהר צוריק אנגענומען א ווילדען כאראקטער, אז די אידי־שע צייטונגס־אינגלאך פון טראנטא האבען געמאכט ידאחת אין האב־בען באשלאסען נישט צו פארקויפען דאס בלעטעל. זיי האבען אפילו ארויסגעשיקט א שריפט איבער אלע קאנאדער שטעדטס, וואו דאס בלעט צירקולירט, אז די אידישע צייטונגס־אינגלאך זאלען זיך אויך אפזאג־גען צו פארקויפען דאס הפקר־בלעטעל. די צירקולאציע האט אנגעהויב־בען פאלען אין פאלען, ביז דאס בלעטעל איז געצוואונגען געווארען צו־מרוקסמען מיט א מין אנטשולדיגונג, צוזאגענדיג אז זי וועט שוין מעהר ניט־אטאקירען קיין אידען.

„דזשעק קאנאק" איז אונטערגעגאנגען, אין עס וועט זיך קיים גע־פינען א מענש, וואס וועט א טרעהר אויפ'ן קבר פונ'ם נאסען־בלעטעל אויסגיסען. דאס בלעטעל איז געווען א רינשפאן פון אפגעלעבטקייט, פון שווארץ־מאה'דיגקייט און געלקייט. און יעדער איינער, וואס טראגט דעם קולטורמענשליכען פונק אין הארץ, וועט פרייער אפאטעמען הערענ־דיג, אז דאס בלעטעל האט שוין דעם אטעם אויסגעהויכט. אין זי וועט נישט האבען קיין מעגליכקייט צו פארשפרייטען גיפט אין נאל צווישען דער קאנאדער באפעלקערונג. וואס ווייניגער „דזשעק קאנאק" עס וועלען אויף דער וויסער וועלט לעבען, אלץ שעהנער און ריינער וועט אונזער לעבען ווערען. דער סוף פונ'ם „דזשעק קאנאק" איז נישט גע־קומען צוליב פינאנציעלע שווערינקייטען. נאר צוליב דעם, וואס די לעזער און אנהענגער פון אזעלכע נאסען־בלעטלאך שטארבען אפ גלידערווייז — אויב נישט קערפערליך, איז נ י י ש ט ט י נ . דער לעזער פון אזא בלע־טעל וועט שוין באלד זיין א היסטארישער אנטיקעל, א זכר פון דעם שווארצען אטאל.

באוואוסטער אמעריקאנער ליטעראטור קרי־טיקער וועגען זיין רייזע קיין פאלעסטינא

לוידוויג לואיסאן באשרייבט זיינע איינדריקע איבער די אלטערטימער פון מצרים און זיין אנקומען אין ירושלים. — לעבט דורך פיעלע ביבלישע מאמענט'ן. — דער ערשטער פון א רייהע אינטערעסאנטע בריעף פון ארץ ישראל.

פון א. פרומקין.

לודוויג לואיסאן, דער באוואוסטער אמעריקאנישער אידישער עסייאיסט און לי־טעראטור־קריטיקער און איינער פון די וויכטיגסטע מיטארבייטער פון "דהי גיישאן", נעפינט זיך איצט אויף א רייזע אין פאלעסטינא. ער קלייבט זיך צו פארברענגען דארט עטליכע חדשים און ער וועט צושיקען פון דארט אפטע בריעף, וועלכע די דערמאהנטע וואכענשריפט וועט דרוקען אין פארלויף פון דעם ווינטער. די וואס זיינען באקאנט מיט לואיסאנס מייסטערהאפטע פעדער, מיט זיין נייסט־רייכען סטיל און מיט זיין פיעלזייטיגער בילדונג, פארשטעהען וואס פאר אינטע־רעסאנטע שעהנע באשרייבונגען מען דארף ערווארטען צו געפינען אין זיינע בריעף פון ארץ ישראל. א גוטער בריי־שפיעל איז זיין ערשטער בריעף פון ירושלים, וואס "דהי ניישאן" האט פאר־עפענטליכט פאריגע וואך. ער איז ניט בלויז געשריבען אין א נלענצענדען סטיל, ווי לואיסאן קאן שרייבען, נאר ער איז אויך דורכגעדרונגען מיט טיעפער רעליגי־צום אידישען פאלק און מיט א טערקוויר־דיגען איינבליק אין דער ביבעל, אין דער אלטער, אלטער אידישער געשיכטע.

לואיסאן גיט אין זיין בריעף א בילד פון דער שיף און די פאסאזשירען, מיט וועלכע ער איז געפאהרען. ער באשרייבט דעם איינדרוק, וואס עס האט אויף איהם געמאכט פון אייזענע וועגען מיט איהרע אלטערט־מער, און דאן דאס אנקומען אין דעם לאנד פון די אבות, אין פאלעסטינא. דער בריעף איז פול מיט אינטערעסאנטע, שעהנע שטעלען, וועלכע איך וועל פרובי־רען דא איבערצוגעבען אין אידיש פאר די לעזער פון אונזער צייטונג.

"דאס שיף", שרייבט ער, "באר־לאנגט צו אלע וועלטען. דא זייגען פאר־דאן סוחרים פון דייטשלאנד, וועלכע זע־נען דורך און דורך אינפארמירט, אבע. וועלכע וועלען וואהרשיינליך ניט ברענגען צוריק אהיים מעהר. ווייטיל זיי האבען מיטגעבראכט מיט זיך. דא געפינען זיך שעהנע, ליעבליכע ענגלישע בחורים, וועלכע פאהרען אנגעהמען קאלאניאלע שטע־לעס. און זיי זייגען לוסטיג און שטאלץ. דא איז פאראן א פאמיליע פון סעדאליא מיזזורי, וועלכע פאהרט אויף א טור מיט קוק'ס קאמפאניע זיי. קאנען אייך ניט גענוג זאגען, פארוואס זיי זענען אזוי ווייט פארפאהרען נאר אין א שעהנעם אוועגנס וועט איינע מיין זיי ניט פארלאזען. די אלטען האלטען אין סעדאליא וועגען די ביבעל לענדער. דער אויסגעצייכענטער מאן און פאטער קאן זיך גארנישט גענוג אפוואונדערען וויי בריעף פון ארץ ישראל. א גוטער בריי־שפיעל איז זיין ערשטער בריעף פון ירושלים, וואס "דהי ניישאן" האט אפגע־עפענטליכט פאריגע וואך. ער איז ניט בלויז געשריבען אין א גלענצענדען סטיל, ווי לואיסאן קאן שרייבען, נאר ער איז אויך דורכגעדרונגען מיט טיעפער רעליגי־צום אידישען פאלק און מיט א טערקוויר־דיגען איינבליק אין דער ביבעל, אין דער אלטער, אלטער אידישער געשיכטע.

לואיסאן גיט אין זיין בריעף א בילד פון דער שיף און די פאסאזשירען, מיט וועלכע ער איז געפאהרען. ער באשרייבט דעם איינדרוק, וואס עס האט אויף איהם געמאכט מיט איהרע אלטערט־מער, און דאן דאס אנקומען אין דעם לאנד פון די אבות, אין פאלעסטינא. דער בריעף איז פול מיט אינטערעסאנטע, שעהנע שטעלען, וועלכע איך וועל פרובי־רען דא איבערצוגעבען אין אידיש פאר די לעזער פון אונזער צייטונג.

"דאס שיף", שרייבט ער, "באר־לאנגט צו אלע וועלטען. דא זייגען פאר־דאן סוחרים פון דייטשלאנד, וועלכע זע־נען דורך און דורך אינפארמירט, אבע. וועלכע וועלען וואהרשיינליך ניט ברענגען צוריק אהיים מעהר. ווייטיל זיי האבען מיטגעבראכט מיט זיך. דא געפינען זיך שעהנע, ליעבליכע ענגלישע בחורים, וועלכע פאהרען אנגעהמען קאלאניאלע שטע־לעס. און זיי זייגען לוסטיג און שטאלץ. דא איז פאראן א פאמיליע פון סעדאליא, מיזזורי, וועלכע פאהרט אויף א טור מיט קוק'ס קאמפאניע זיי. קאנען אייך ניט גענוג זאגען, פארוואס זיי זענען אזוי ווייט פארפאהרען נאר אין א שעהנעם אוועגנס וועט איינע מיין זיי ניט פארלאזען. די אלטען האלטען אין סעדאליא וועגען די ביבעל לענדער. דער אויסגעצייכענטער מאן און פאטער קאן זיך גארנישט גענוג אפוואונדערען וויי בריעף פון ארץ ישראל. א גוטער בריי־שפיעל איז זיין ערשטער בריעף פון ירושלים, וואס "דהי ניישאן" האט אפגע־עפענטליכט פאריגע וואך. ער איז ניט בלויז געשריבען אין א גלענצענדען סטיל, ווי לואיסאן קאן שרייבען, נאר ער איז אויך דורכגעדרונגען מיט טיעפער רעליגי־צום אידישען פאלק און מיט א טערקוויר־דיגען איינבליק אין דער ביבעל, אין דער אלטער, אלטער אידישער געשיכטע.

"דאס שיף", שרייבט ער, "באר־לאנגט צו אלע וועלטען. דא זייגען פאר־דאן סוחרים פון דייטשלאנד, וועלכע זע־נען דורך און דורך אינפארמירט, אבע. וועלכע וועלען וואהרשיינליך ניט ברענגען צוריק אהיים מעהר. ווייטיל זיי האבען מיטגעבראכט מיט זיך. דא געפינען זיך שעהנע, ליעבליכע ענגלישע בחורים, וועלכע פאהרען אנגעהמען קאלאניאלע שטע־לעס. און זיי זייגען לוסטיג און שטאלץ. דא איז פאראן א פאמיליע פון סעדאליא